

Aan de Gouverneur van Aruba
Plaza Eman 3
ALHIER

Uw kenmerk:

Onderwerp: Ontwerp-Landsverordening tot wijziging van
de Landsbegroting 2025

Ons kenmerk: SMR-W/575/25

Oranjestad, 13 NOV 2025

Ik heb de eer u hierbij mede namens mijn ambtgenoten aan te bieden het advies van de Raad van Advies van 5 november 2025, nr. RvA 102-25, inzake het bovenvermelde ontwerp. De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud ervan verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met zijn advies rekening is gehouden.

Alvorens in te gaan op de opmerkingen van de Raad zij opgemerkt dat de voorstellen van het onderhavige ontwerp in overeenstemming zijn met de begrotingsnormen van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft). Dit komt ook tot uiting in de gepresenteerde resultaten, namelijk een overschot op Landsniveau van Afl. 114.2 miljoen (oftewel: +1.6% van het bbp) en een overschot op collectief niveau van Afl. 187.2 miljoen (oftewel: +2.6% van het bbp). Dit resulteert in een voortgezette dalende trend van de schuldquote van de collectieve sector tot 67%.

1. Algemeen

1.1 t/m 1.2

De Raad maakt inleidende opmerkingen over de juridisch-wetstechnische aard van het onderhavige ontwerp en het toetsingskader dat door de Raad wordt gehanteerd. Ook stelt

de Raad kennis te hebben genomen van de Najaarsnota 2025 en het advies bij de tweede begrotingswijziging 2025 van het College Aruba financieel toezicht (CAft) van 12 september 2025 (kenmerk: Cft 202500097). Daarnaast is aandacht geschonken aan de economische prognoses welke de basis vormen van de ramingen van het onderhavige ontwerp.

Aangezien deze inleidende opmerkingen geen vragen of verdere opmerkingen bevatten, kunnen zij voor kennisgeving worden aangenomen.

2. Ontwerp-landsverordening

2.1 en 2.2

Ten aanzien van het ontwerp merkt de Raad onder deze punten op dat de Landsbegroting 2025 een financieringsoverschot van Afl. 78,3 miljoen voor het Land toonde, hetgeen neerkwam op +1,1% van het bbp. Na de eerste begrotingswijzigingen bedroeg het financieringsoverschot Afl. 87,5 miljoen, oftewel 1,2% van het bbp. Door de thans voorgestelde wijzigingen komt het financieringssaldo uit op Afl. 114,2 miljoen. Dit is 1.6% van het bbp.

In het ontwerp worden zowel aan de ontvangstenkant als aan de bestedingenkant mutaties doorgevoerd. Aan de middelenkant betreft dit een opwaartse aanpassing van Afl. 39,1 miljoen en aan de kostenkant wordt een opwaartse aanpassing voorgesteld van Afl. 12,4 miljoen. Het financieringsoverschot voor het dienstjaar 2025 komt hierdoor op Afl. 114,2 miljoen, hetgeen neerkomt op 1,6% van het bbp. De schuldquote voor de collectieve sector komt op basis van de Landsbegroting 2025 uit op 67%.

In de toelichting is een tabel opgenomen, waarin de toepassing van het meevallersbeleid wordt aangegeven, zoals dat in de LAft is vastgelegd.¹ De Raad is van mening dat deze tabel onvoldoende duidelijk is. Geadviseerd wordt om de in de toelichting opgenomen tabel te verduidelijken. In onderstaand overzicht is getracht daartoe een aanzet te geven.

¹ MvT, p. 3.

Verduidelijking toepassing meevallersbeleid (bedragen in Afl. 1.000)

Omschrijving		Bestemd voor schuldafloss- ing	Bestemd voor investering en	
Financieringssaldo Land, vóór de toepassing van het meevallersbeleid	122,892			
1% BBP-norm bestemd voor schuldaflossing (art. 14, eerste lid, onderdeel b en e, van de LAft)	<u>73,952</u>	73,952	0	
Saldo dat in aanmerking komt voor toepassing van het meevallersbeleid (art. 14, tweede lid, onderdeel d, van de LAft)	48,940			
Meevallers niet bestemd voor intensivering of nieuw beleid (art. 14, tweede lid, onderdeel e, van de LAft)				
Directe belastingen	10,000	10,000	0	
Indirecte belastingen	21,600	21,600	0	
Totaal	<u>31,600</u>			
Saldo voor toepassing van meevallersbeleid (art. 14, tweede lid, onderdeel d, van de LAft) ²	17,340	8,670	8,670	
		114,222	8,670	122,892

Dienaangaande kan worden opgemerkt dat dit jaar twee verschillende begrotingsregels uit artikel 14 van de LAft van toepassing zijn. Ten eerste artikel 14, tweede lid, onderdeel d (het meevallersbeleid: 50% investeringen en 50% schuldreductie) en ten tweede artikel 14, derde lid, onderdeel e, (scheiding tussen de uitgaven en de ontvangsten). In tegenstelling tot de voorgaande jaren heeft de gelijktijdige toepassing van beide begrotingsregels wellicht het beeld van de verdeling van de geïdentificeerde meevallers wat complexer gemaakt. Bij vergelijking van de tabel van de Raad met die van de Najaarsnota valt op dat in de tabel van de Raad ook de begrotingsregels zelf worden benoemd. In de Najaarsnota daarentegen zijn deze slechts in de toelichtende tekst opgenomen. Ter voorkoming van misverstanden heb ik de tabel op pagina 3 van de memorie van toelichting vervangen door de tabel van de Raad.

2.3

² Inclusief meevaller Agio van Afl. 10,038.

Op basis van de voorgestelde wijzigingen die in de tabel 2 worden weergegeven en de thans beschikbare prognosecijfers 2025 van de entiteiten van de collectieve sector, wordt op een aantal aangebrachte mutaties nader ingegaan.

Ontvangsten

In de Landsbegroting voor het dienstjaar 2025 werd een raming van Afl. 20 miljoen opgenomen voor de dividenduitkering van de CBA. In de eerste begrotingswijziging werd dit bedrag al met Afl. 7,9 miljoen naar boven bijgesteld. Op 11 september 2025 publiceerde de CBA de jaarcijfers voor het jaar 2024, waaruit blijkt dat het netto resultaat Afl. 70,4 miljoen bedraagt.³ Gezien het gebruik om het gehele resultaat aan het Land uit te keren, meent de Raad dat dit resultaat aanleiding is om de geraamde dividenduitkering van de CBA verder naar boven bij te stellen. Naar analogie van het voornemen van de regering om overschotten bij de overige entiteiten van de collectieve sector aan te wenden voor schuldreductie, wordt geadviseerd om zo spoedig mogelijk tot het uitkeren van dividend over te gaan. Dit zal bijdragen aan het beperken van de noodzaak tot het aangaan van buitenlandse leningen tegen hoge rentes.⁴

Ten aanzien hiervan zij opgemerkt dat hoewel het gebruikelijk is dat het volledige resultaat van de CBA aan het Land wordt uitgekeerd, het hier een gewoonte en geen afdwingbaar recht betreft. Het Land is thans met de CBA in overleg omtrent deze aangelegenheid. Over deze praktijk bestaat momenteel discussie, mede gezien de wens van de Bank om haar reserves verder aan te sterken uit het behaalde resultaat.

Ik deel de opvatting van de Raad dat het aangaan van nieuwe (buitenlandse) leningen zoveel mogelijk dient te worden beperkt, met name wanneer er aantoonbare alternatieve financieringsbronnen beschikbaar zijn. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de omvang van het resultaat van de CBA desalniettemin niet afdoende is of mogelijk zal zijn om de behoefte tot het aangaan van buitenlandse financiering teniet te doen. Zolang er bovendien geen concrete afspraken met de CBA zijn gemaakt over de omvang en frequentie van dividenduitkeringen aan Land, kunnen deze potentiële opbrengsten uit prudentie-overwegingen niet in de Landsbegroting worden opgenomen.

³ CBA, Operational report 2024, p. 12.

⁴ Zie ook onder meer het advies van het CAft bij de tweede ontwerpbegrotingswijziging 2025, d.d. 12 september 2025, kenmerk Cft 202500097.

Investerings

Volgens de Najaarsnota 2025 zullen de agiomeevaller en de eerder geraamde bovenmatige overschotnorm van 0,1% punten voor 50% ingezet worden ter verlaging van de schuld en 50% ter uitvoering van extra investeringen. Deze middelen voor extra investeringen worden als voeding geraamd voor een investeringsfonds, dat nog in het dienstjaar 2025 zou worden ingesteld.⁵ Uit een verwijzing in de toelichting naar het advies van de Raad inzake de instelling van begrotingsfondsen⁶, maakt de Raad op dat dit investeringsfonds als begrotingsfonds zal worden ingesteld. Mede gezien het feit dat een ontwerp strekkende tot het instellen van dit investeringsfonds zeer recent aan de Raad ter advisering is aangeboden, is het niet reëel te veronderstellen, dat de instelling van het fonds nog in het dienstjaar 2025 zal worden gerealiseerd. De ramingen en de toelichting dienen daarom op deze punten te worden aangepast.

Alhoewel ik mij de zorg van de Raad over de resterende tijd voor de behandeling van de ontwerp-landsverordening houdende regels met betrekking tot het instellen van een begrotingsfonds voor investeringen van het Land (Landsverordening Algemeen Investerings- en Ontwikkelingsfonds) kan voorstellen, ik het vooralsnog niet onaannemelijk acht dat het wetgevingstraject op tijd afgerond zal kunnen worden. Dit zeker aangezien het kerstrees van de Staten op 22 december 2025 aanvangt. De Raad heeft de desbetreffende ontwerp-landsverordening op 28 oktober 2025 ter advisering ontvangen. Rekening houdend met de adviestertermijn van de Raad en de tijd die de Directie Wetgeving en Juridische Zaken en de Directie Financiën mogelijk nodig zullen hebben om het daaropvolgende nader rapport op te stellen, verwacht ik dat het ontwerp eind november dan wel begin december bij de Staten kan worden ingediend ter behandeling. In verband hiermee zullen de ramingen in het onderhavige ontwerp op dit punt vooralsnog niet worden aangepast. Wel dient te worden gewaarborgd dat uit de mogelijke restantkredieten op de begroting ten behoeve van investeringen in 2025 een bijdragebedrag wordt veiliggesteld voor dit fonds, welke in 2026 zal worden aangevuld met de in de ontwerp-Landsbegroting 2026 opgenomen bijdrage. Mocht de instelling van het fonds onverhoopt niet in 2025 tot stand komen, dan zal in ieder geval worden zorggedragen voor de toekenning van het restant via een dotatie aan de balans van het Land.

⁵ MvT, p. 4.

⁶ MvT, p. 5.

3. Redactioneel

Voorstellen tot redactionele verbeteringen zijn in de marge van de toelichting aangegeven, en zijn geheel overgenomen.

Ik veroorloof derhalve u het ontwerp en de daarbij behorende gewijzigde memorie van toelichting wederom te doen toekomen en u in overweging te geven het ontwerp aan de Staten ter goedkeuring aan te bieden.

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijk Ordening,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'W' followed by a 'L' and a long horizontal stroke.